

ELISA HOISKO

Kuvallinen opas lapsille päiväkodin aloituksesta

SOSIONOMIN TUTKINTO-OHJELMA
2022

Tekijä Hoisko, Elisa	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Huhtikuu 2023
	Sivumäärä 24	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Kuvallinen opas lapsille päiväkodin aloituksesta		
Tutkinto-ohjelma Sosionomi AMK		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä opas varhaiskasvatuksessa aloittaville lapsille. Työ on tilaustyö Kankaanpään kaupungin Hongon päiväkotiin. Oppaan tavoitteena oli palvella niin aloittavia lapsia, heidän perheitään kuin päiväkodin henkilöstöä. Kuvallisen oppaan tavoitteena on olla ennakoiva työväline päiväkodin aloituksessa, sekä tukea ja auttaa uuden lapsen aloittamista päiväkodissa ja uudessa ympäristössä. Oppaalla pyritään edistämään lapsen sopeutumista päiväkodin arkeen. Lapsen aloittaessa päiväkodissa hän voisi perehtyä ennakkoon vanhempiensa kanssa päiväkodin arkeen, strukturiin ja käytänteisiin. Aihekokonaisuus on ajankohtainen, sillä Hongon päiväkodissa on paljon työperäisten maahanmuuttajien lapsia päivähoidossa.</p> <p>Oppaan sisältö saatiin haastattelemalla päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajaa. Lisäksi sen tekemisvaiheessa saatiin kommentteja muulta päiväkodin henkilökunnalta.</p> <p>Työn tietoperustassa käsiteltiin varhaiskasvatusta, varhaiskasvatustilaa, varhaiskasvatussuunnitelmaa, varhaiskasvatuksen aloittamista, kuvilla kommunikointia ja maahanmuuttajien varhaiskasvatusta ja suomi toisena kielenä –opetusta. Opinnäytetyö oli toiminnallinen, joten myös tämä avattiin teoriaosuudessa.</p>		
Avainsanat Varhaiskasvatus, kuvilla kommunikointi, varhaiskasvatuksen aloitus, maahanmuutto, suomi toisena kielenä		

Author Hoisko, Elisa	Type of Publication Bachelor's thesis	Date April 2023
	Number of pages 24	Language of publication: Finnish
Title of publication A pictorial guide for children about starting kindergarten		
Degree programme Bachelor of Social Services		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to make a guide for children starting early childhood education. The work is a commissioned work for Hongo kindergarten in the city of Kankaanpää. The aim of the guide was to serve children who are just starting out, their families as well as the kindergarten staff. The goal of the pictorial guide is to be a proactive tool for starting kindergarten, as well as to support and help a new child start in kindergarten and in a new environment. The guide aims to promote the child's adaptation to the everyday life of the kindergarten. When a child starts kindergarten, he or she could familiarize himself with the day-to-day life, structure and practices of the kindergarten with his parents in advance. The topic is topical, as Hongo's daycare center has many children of working immigrants in daycare.</p> <p>The content of the guide was obtained by interviewing the kindergarten's early childhood education teacher. In addition, comments were received from other daycare staff during the making of it.</p> <p>The knowledge base of the work dealt with early childhood education, early childhood education law, early childhood education plan, starting early childhood education, visual communication and early childhood education for immigrants and Finnish as a second language teaching. The thesis was functional, so this was also opened in the theory section.</p>		
Keywords Early childhood education, image communication, starting early childhood education, immigration, Finnish as a second language		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	6
3 VARHAISKASVATUS	7
3.1 Varhaiskasvatuslaki	8
3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	8
3.2.1 Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma	9
3.2.2 Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma.....	9
3.2.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.....	10
4 VARHAISKASVATUKSEN ALOITTAMINEN.....	10
4.1. Mahdolliset reaktiot päiväkodin aloittamisen yhteydessä	11
5 MAAHANMUUTTAJIEN VARHAISKASVATUS	12
5.1 Erityispiirteitä maahanmuuttajien varhaiskasvatuksessa	15
5.2. Vieraskieliset lapset paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa	16
6 KUVALLINEN OPAS	18
6.1. Kuvilla kommunikointi.....	18
7 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	18
7.1 Projekti.....	19
7.2 Tutkimushaastatteluna teemahaastattelu.....	20
7.3 Opinnäytetyön eteneminen	20
7.4. Oppaan vastaanotto	21
7.5. Tavoitteet ja niiden toteutuminen	21
7.6. Eettisyys ja luotettavuus	22
8 POHDINTA	22
8.1. Ammatillinen kehittyminen	23
9 JATKOKEHITYSEHDOTUKSIA	24
LÄHTEET	

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatus perustuu päiväkodin toimintaa säätelevään varhaiskasvatuslakiin (2018) ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2022). Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jolla edistetään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatustoiminnassa painottuu pedagogiikka. (Korhonen, 2019.) Nykyinen lainsäädäntö turvaa, että palveluiden järjestämisen puitteet ovat samanlaiset eri kunnissa. Tällöin varhaiskasvatuspalveluiden tavoitteet ja samoin vaatimukset henkilöstön kelpoisuudesta, sekä aikuisten ja lasten suhdeluista ovat kaikkialla samat niin julkisissa kuin yksityisissä palveluissa. Lisäksi kaikilla lapsilla on yhtäläinen oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen asuinpaikasta riippumatta. (Alasuutari ym., 2022, s. 33.)

Varhaiskasvatukseen osallistuu 77 prosenttia kaikista Suomessa asuvista lapsista. Suurissa kaupungeissa varhaiskasvatukseen osallistuminen on jopa 20 prosenttiyksikköä yleisempää, kuin maaseudulla. Luvut ovat alhaisempia, mitä muissa Pohjoismaissa, mutta lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on lisääntynyt selvästi 2010-luvulla. (Alasuutari ym., 2022, s. 39.)

Kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen, on tärkeää huolehtia siitä, että hän saa riittävästi tukea ja aikaa sopeutua uuteen tilanteeseen, jotta hänen olonsa on turvallinen. Pieni lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja kannustusta arjen tilanteissa, mutta hän tarvitsee myös tilaa ja mahdollisuuksia kehittyä itsenäisesti eri tilanteissa, jossa aikuinen pysyy takalalla. (Kanninen & Sigfrids, 2012, s. 65.)

Opinnäytetyön aihe on lähtöisin työelämän tarpeesta. Kankaanpään kaupungin Hongon päiväkodissa on huomattu tarve lapsille suunnatulle oppaalle varhaiskasvatuksen aloitukseen liittyen. Tämän oppaan avulla lapsi voisi tutustua yhdessä vanhempiansa kanssa päiväkodin arkeen jo ennen varhaiskasvatuksen aloittamista. Kankaanpään

kaupungille ja Hongon päiväkotiin on valmistunut juuri ammattikorkeakoulun opin-
näytetyönä henkilökunnalle suunnattu kuvallinen opas vuorovaikutuksen tueksi.
Opasta hyödynnetään varhaiskasvattajien ja lapsien kasvattajien vuorovaikutuksessa
päiväkodissa. Tämän oppaan palautteessa nousi myös esille huoltajan toive, että opas
jaettaisiin myös vieraskielisten perheiden kotiin. (Alahonko & Säntti, 2022, s. 51.)

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Varhaiskasvatuskontekstissa on tehty runsaasti opinnäytetyönä oppaita ja esitteitä päi-
väkodissa olevien lapsien vanhemmille, mutta ei juurikaan itse lapsille. Lisäksi useita
oppaita on tehty varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Esimerkiksi hoitoalalla on tehty
opinnäytetyönä lapsille suunnattuja kuvallisia oppaita opinnäytetyönä. Vilkan (2021,
s. 34) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön tekijällä voi olla toive, että tuotoksella on
käytännön merkitystä, joita se koskee. Siksi nyt on päädytty tekemään toiminnallisena
opinnäytetyönä opas varhaiskasvatuksen aloittaville lapsille.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tehdä opas varhaiskasvatuksessa aloittaville lapsille.
Työ on tilaustyö. Oppaan tavoitteena on palvella niin aloittavia lapsia, heidän perhei-
tään kuin päiväkodin henkilöstöä. Kuvallisen oppaan tavoitteena on olla ennakoiva
työväline päiväkodin aloituksessa, sekä tukea ja auttaa uuden lapsen aloittamista päi-
väkodissa ja uudessa ympäristössä. Oppaalla pyritään edistämään lapsen sopeutumista
päiväkodin arkeen. Lapsen aloittaessa päiväkodissa hän voi perehtyä ennakkoon van-
hempiensa kanssa päiväkodin arkeen, struktuuriin ja käytänteisiin. Oppaan tarkoitus
on valmistella lasta päivähoidon aloitukseen. Lapsille suunnatun kuvallisen oppaan
tarkoituksena on:

1. Tukea uuden lapsen ja hänen perheensä aloittamista päiväkodissa
2. Toimia helppona ja yksinkertaisena oppaana päiväkodin käytänteistä

3 VARHAISKASVATUS

Suomalainen varhaiskasvatus määritellään varhaiskasvatuslaissa (540/2018), sekä Opetushallituksen (2022) laatimassa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Eerola-Pennanen ym., 2022, s. 28). Varhaiskasvatukseen osallistuminen on yleistynyt viime vuosina (Tilastokeskus 2022). Varhaiskasvatus on yksi osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja se kattaa ikävuodet 0-6, eli lapsen ensivuodet vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti. Varhaiskasvatus on tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. (Opetushallitus n.d.). Hyvin järjestetty varhaiskasvatus ei ole riski lapsen kehitykselle, vaan jopa tukee hyvää kehitystä vanhempien hoidon rinnalla (MLL 2018). Varhaiskasvatus voi olla kunnan tai yksityisen palvelun tuottajan tuottamaa päiväkotitoimintaa tai perhepäivähoitoa (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.). Varhaiskasvatuksen laatua pidetään yllä tekemällä ja kehittämällä toiminnan arviointia (Eerola-Pennanen ym., 2022, s. 28).

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta. Siinä painottuu myös erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tehtävän on myös edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjäytymistä ja tukea huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumistaan työelämään tai opiskeluun. (Opetushallitus n.d.) Eerola-Pennanen ym. (2022, s. 9) mukaan varhaiskasvatus luo vankan pohjan lasten oppimiselle, kun jokaisen lapsen yksilöllistä kehittymistä tuetaan ja kannustetaan. Lisäksi samanaikaisesti varhaiskasvatus mahdollistaa lapsille yhdessä oppimisen mahdollisuuksia ja esimerkiksi tasoittaa lasten kotitasoista johtuvia eroja.

Tilastokeskuksen (2022) mukaan varhaiskasvatukseen osallistui vuonna 2021 yhteensä 230 600 lasta. Samana vuonna enemmistö lapsista, 216 400 lasta, osallistui päiväkotitoimintaan. Vuonna 2021 perhepäivähoitoon osallistui 10 600 lasta ja ryhmäperhepäivähoidossa oli 3600 lasta. Samana vuonna alle 3-vuotiaista lapsista oli 35 % ikäluokastaan varhaiskasvatuksessa ja 3-5-vuotiaista lapsista 87 % ikäluokastaan. Suurin osa lapsista osallistui kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen.

3.1 Varhaiskasvatuslaki

Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeuksista varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1 luku 1 §). Varhaiskasvatuslain 1 luvun 3 §:ssä määritellään varhaiskasvatuksen tavoitteet. Lain tavoitteita ovat esimerkiksi lapsen oppimisen edellytysten tukeminen, myönteisten oppimiskokemusten mahdollistaminen sekä tulee antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen. Lisäksi varhaiskasvatuksessa tulee tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tukea annetaan tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1 luku 3 §.) Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2 luku 4 §).

Varhaiskasvatuslain tarkoituksena on säätää lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoimintaa ja niitä järjestetään toimintaan soveltuvassa paikassa. Varhaiskasvatukseen ovat oikeutettuja lapset, jotka eivät ole oppivelvollisuusikäisiä ja mahdollisesti myös vanhemmat lapset, jos erityiset olosuhteet sitä vaativat. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1 luku 1 §.) Lapselle tulee järjestää kokopäiväisesti varhaiskasvatusta, mikäli se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden vuoksi taikka se on lapsen edun mukaista muutoin (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 3 luku 12 §).

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet konkretisoivat varhaiskasvatuslaissa asetettuja tavoitteita luomalla kehyksen varhaiskasvatuksen käytännöille ja pedagogiikalle. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea, ohjata ja edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maanlaajuisesti. (Eerola-Pennanen ym., 2022, s. 29.)

Varhaiskasvatuksen keskeiset tavoitteet ja sisällöt, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatuksen sisällöstä määrätään varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 8). Vastuu yhteistyön rakentumisesta on kuitenkin varhaiskasvatuksen ammattilaisilla (Fjällström ym., 2022, s. 115). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on edistää koko maassa varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista, toteuttaa laissa säädettyjä tavoitteita ja ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittymistä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien välisestä yhteistyöstä, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä sekä monialaisesta yhteistyöstä. Yhdessä tarvittavien tahojen kanssa opetushallitus valmistelee varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, 5 luku 21 §.)

3.2.1 Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikkakuntakohtaisesti. Paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Nämä paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat voivat tarkentaa valtakunnallisia perusteita, mutta ne eivät voi sulkea pois mitään lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää tavoitetta tai sisältöä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, s. 8.)

3.2.2 Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Kankaanpään kaupunki on päivittänyt varhaiskasvatussuunnitelman keväällä 2022. Päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma vastaa uudistetun varhaiskasvatustalain muutoksia. Edeltävästi opetushallitus määräsi alkuvuodesta 2022 uusista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Kunnallisissa että yksityisissä päiväkodeissa, ryhmäperhe-

päiväkodeissa sekä perhepäivähoidossa noudatettavaa Kankaanpään varhaiskasvatussuunnitelmaa on laadittu työryhmässä, johon on kuulunut edustajia sekä kunnallisen että yksityisen varhaiskasvatuksen eri ammattiryhmistä, toimintamuodoista sekä esiopetuksesta. Koko henkilöstö on päässyt vaikuttamaan suunnitelman sisältöön. Lisäksi työryhmä on kuullut lapsia, huoltajia, paikallisia hyvinvointialueen terveystyöntekijöitä ja sosiaalitoimen ammattilaisia sekä perusopetuksen edustajia suunnitelmatyön edetessä. (Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, s. 6.)

3.2.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Jokaiselle lapselle laaditaan lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma, jonka lähtökohdaksi on lapsen etu ja tarpeet (Eerola-Pennanen ym., 2022, s. 30). Jokaisella lapsella on oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista hoitoa, kasvatusta sekä opetusta. Kaikille lapsille tulee laatia niin päivähoitossa kuin perhepäivähoidossa henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen toteuttamiseksi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelevät tämän vasun monia tavoitteita ja suunnitellun pedagogisen tuen johdonmukaisen jatkumon lapsen varhaisvuosina aina esiopetukseen saakka. Tavoitteena suunnitelmalle on taata pedagogista ja tavoitteellista hoitoa, opetusta ja kasvatusta. Yhtenä tavoitteena on myös saada lapsi näkymään yksilönä suunnitelmassa. Suunnitelman tekemisvaiheessa on syytä pysähtyä pohtimaan yksilöllisesti lasta kokonaisuutena vahvuuksineen, kehittymiskohteineen ja mahdollisine tuen tarpeineen. Suunnitelman laatimiseen osallistuvat kaikki lapsen hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen liittyvät henkilöt. Lapsen ja hänen huoltajiensa osallistuminen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen on tärkeää. (Sandberg, 2021, s. 26-27.)

4 VARHAISKASVATUKSEN ALOITTAMINEN

Päiväkodin aloitus on koko perheelle suuri ja uusi asia. Päiväkodissa olleessaan lapsi elää osan arjestaan uusien aikuisten ja usein uusien lapsiryhmien parissa. Varhaiskasvatuksen aloitukseen saattaa liittyä iloa, luottamusta ja innostusta uudesta, mutta myös

vaikeampia tunteita. Lapsen sopeutumiseen uuteen päiväkotiin vaikuttavat muun muassa lapsen temperamentti, ikä, aiemmat kokemukset, mahdollisten sisarusten hoitokäytännöt, hoitopäivän pituus, perheen kokonaiselämäntilanne, vanhempien luottamus hoitohenkilökuntaan ja hoidon aloituksen järjestelyt. Lisäksi lapsen sopeutumisen kannalta on merkittävää päiväkodin toimintatavat ja arjen sujuminen, sekä minkälainen suhde lapsella muodostuu päiväkodin aikuisiin ja muihin lapsiin. Sopeutumisen kannalta on merkittävää myös, tuleeko lapsi ymmärretyksi ja kuulluksi itsenään ja onko hänellä turvallinen ja hyvä olo olla päiväkodissa. Lapsi tarvitsee aina turvallisen suhteen, jossa elää. Hoitajan tehtävänä on muodostaa lapseen suhde, jossa lapsi jatkuvasti peilaa itseään. Hoitajan on tärkeää auttaa lasta pitämään vanhempi mielessä pitkän hoitopäivän ajan. (Kanninen & Sigfrids, 2012, s. 67-68; MLL 2018.)

On erityisen tärkeää, että läheiset aikuiset kuuntelevat ja huomioivat lapsen tunteita ja mielialoja lapsen aloittaessa päivähoiton. Lapsen tulee rauhassa tutustua päiväkodin henkilökuntaan ja uuteen ympäristöön. Siksi on tärkeää vierailla päiväkodissa ja käydä päiväkodin pihassa leikkimässä yhdessä ennakkoon hyvissä ajoin ennen varhaiskasvatuksen aloittamista. Päiväkodin aloittamisen yhteydessä on hyvä välttää muita suuria muutoksia perheen arjessa, kuten tutista vieroittautumista tai nukkumajärjestelyn muutoksia. (Korhonen, 2019, s. 7.)

Korhosen (2019, s. 7) mukaan vanhemman on hyvä tutustua päiväkodin henkilökuntaan ja rakentaa luottamusta kodin ja päiväkodin välille. Tämä luo pohjan yhteistyölle, joka on tärkeä edellytys lapsen päiväkodissa viihtymiselle. Panostaminen tutustumiseen tukee lapsen ja uusien aikuisten välisen kiintymyssuhteen muodostumista. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että lapsi kokee hoitajan turvallisena aikuisena, jonka luota voi hakea lohtua. Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi uskaltaa näyttää myös kiukkua.

4.1. Mahdolliset reaktiot päiväkodin aloittamisen yhteydessä

Kannisen & Sigfridsin (2012, s. 68-69, 71) mukaan lapsen siirtyessä varhaiskasvatukseen eroahdistus ja elämänmuutos voivat näkyä pelkona uusia asioita ja ihmisiä kohtaan. Se voi näkyä päiväkodissa myös suruna, vetäytymisenä tai kiukkuna tilanteissa,

jolloin vanhempi tuo tai hakee lapsen. Lapsi voi myös takertua hoitajaan. Useilla lapsilla on ensimmäisinä viikkoina päiväkodissa syömis- ja nukahtamisvaikeuksia sekä itkuisuutta. Päiväkodin aloituksen yhteydessä lapsi on kotona yleensä selvästi väsynyt. Lapsi saattaa olla myös ärtyisä tai tavallista vetäytyneempi. Kotona saattaa myös ilmetä nukahtamisvaikeuksia ja uniongelmia. Vaikeuksia voi olla myös syömiseen liittyen. Lapsi voi myös tarkistaa vanhemman läsnäoloa jatkuvasti ja kaikki erotilanteet saattavat ahdistaa lasta tavanomaista enemmän kuin ennen. Korhosen (2019, s. 11) mukaan eroahdistus helpottaa muutaman viikon kuluessa, mutta se voi tulla hetkellisesti takaisin myöhemmin. Silloin on hyvä rauhoittaa arkea kotona, sekä järjestää lapselle paljon perheen yhteistä aikaa. Lapsella on oikeus suruun ja ikävöintiin, mutta myös oikeus saada lohtua. Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan on hyvä vahvistaa lapsen tunteita. Ikävästä puhuminen on tärkeää ja kaikenlaiset tunteet ovat sallittuja.

Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen lapsi altistuu monelle uudelle taudille varsinkin aloitusvaiheessa. Siksi on hyvä varautua siihen, että sairaslomapäiviä voi kerääntyä paljon. Puolikuntoisena lapsi altistuu herkemmin muille taudeille ja sairastelukierre jatkuu. Tästä syystä päiväkodin suosituksia poissaolopäivistä on syytä noudattaa. (Korhonen, 2019, s. 14.)

5 MAAHANMUUTTAJIEN VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022, s. 32) mukaan kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana varhaiskasvatuksessa. Oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus. Moninaisuus edellyttää henkilöstöltä tietoa kulttuureista ja katsomuksista sekä taitoa ymmärtää ja nähdä asioita monesta eri näkökulmasta sekä taitoa asettua toisen asemaan.

Päiväkotien lapsiryhmät muodostuvat monin tavoin erilaisista lapsista. Lapsiryhmään moninaisuutta tuovat lasten iän, sukupuolen ja sosiaaliluokan vaihteluiden lisäksi lasten yksilöllisiin kykyihin ja toiminnallisiin rajoitteisiin, kulttuuritaustaan (esim. äidinkielen ja uskontoon) sekä etnisyyteen liittyvät asiat. Lähtökohtaisesti lapsiryhmien moninaisuus voidaan nähdä pedagogisena rikkautena ja avartavana oppimisympäristönä inklusion periaatteita noudattaen. (Eerola-Pennanen ym., 2022, s. 199.)

Osallistuminen varhaiskasvatukseen on maahanmuuttajataustaiselle lapselle tärkeää, koska se auttaa lasta oppimaan suomea tai ruotsia luonnollisissa tilanteissa toisten lasten tai kasvattajien kanssa. Samanaikaisesti lapsi saa järjestelmällistä ohjausta kielen oppimiseen. Maahantuloikä ja maassaoloaika vaikuttavat lapsen suomen kielen oppimiseen. Tutkimusten mukaan ainakin ääntäminen opitaan vaivattomammin nuorena, kuin vanhempana. Ennen kuutta ikävuotta lapsi voi oppia kielen rakenteet ja äänteet syntyperäisen kielenpuhujan tasolle. (Halme & Vataja, 2011, s. 10, 22.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee, että maahanmuuttanut on yleiskäsite ulkomailla syntyneelle henkilölle Suomeen muuton perusteina on esimerkiksi perhesyyt, työ, opiskelu tai lähtömaan tilanteesta johtuva pakolaisuus (THL n.d.) Maahanmuuton takana voi olla siirtolaisuus tai toimiminen siirtotyöntekijänä. Paluumuutto tai henkilö voi olla pakolainen, kiintiöpakolainen tai turvapaikanhakija. Suomalainen varhaiskasvatus perustuu Yhdistyneitten Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimukseen, jonka peruseriaatteisiin kuuluvat lapsen oikeus tasa-arvoiseen kohteluun ja hyvään elämään. Laki lasten varhaiskasvatuksesta edellyttää, että päivähoito tukee kotia lapsen kasvatuksessa. Kielellisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajataustaisten lasten omaa kulttuurituntemusta on tuettava. Myös perustuslain mukaisesti maahanmuuttajalapsella on oikeus omaan kulttuuriin, äidinkielen ja uskontoon. (Halme & Vataja, 2011, s. 8-9.) Esimerkiksi vieraskielisen lapsen kotikielen ja kulttuurin tuominen näkyväksi varhaiskasvatuksen arjessa auttaa lähentymään perhettä, ja näin lapsen turvallisuudentunne saattaa lisääntyä (Kanninen & Sigfrids, 2012, s. 189). Halmen & Vatajan (2011, s. 18) mukaan varhaiskasvatuksen aloituksen yhteydessä lapsi voi kokea turvaa, mikäli ryhmässä on omakielinen työntekijä tai muita samankielisiä lapsia.

5.1. S2-opetus varhaiskasvatuksessa

Gyejyen ja Ruposen (2019, s. 340-341) mukaan S2-opetus on lyhenne suomi toisena kielenä -oppimisesta. Alle kouluikäisten lasten suomi toisena kielenä -oppimista käsiteltäessä on otettava huomioon monia eri tekijöitä. Vieras- ja monikielisen lapsen suomi toisena kielenä -oppimiseen vaikuttaa esimerkiksi lapsen ikä, oloaika suomenkielissä varhaiskasvatuksessa ja läsnäolon säännöllisyys, äidinkielen määrä ja hallinta, kielen käyttämisen mahdollisuudet sekä se, millaiselle suomen kielelle lapsi altistuu. Lapsen kielen kehitykseen, oman äidinkielen säilymiseen sekä suomen kielen omaksumiseen ja käyttämiseen vaikuttavat myös vanhempien suomen kielen taito ja se, missä määrin ja missä tilanteissa he käyttävät suomea. Usea tutkimus tuokin esille, että hyvä äidinkielen taito edistää toisen kielen oppimista. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää keskustella vanhempien kanssa äidinkielen merkityksestä lapsen oppimisessa ja identiteetin kehittämisessä.

Alila ym. (2020, s. 12-13) laatimassa Opetushallituksen kunnalliseen varhaiskasvatukseen suunnatussa kyselyssä selvitettiin mm. S2-opetuksen toteutumista ja tarpeita. Vastauksissa ilmeni, että joissain kunnissa S2-opetusta vasta suunniteltiin, jossa sille oli tarvetta, tai sitä ei ollut vielä lainkaan linjattu. Jossain kunnissa sille ei ollut lainkaan tarvetta. Vastauksissa ilmeni myös, että S2-opetusta ei voitu järjestää, sillä kunnassa ei ole S2-opettajaa, joka voisi opetusta antaa. S2-opetuksen järjestämismuodot olivat kyselyn mukaan suurimmaksi osaksi opetusta yksittäiselle lapselle tai pienryhmätoimintaa. Alle puolet opetuksesta toteutettiin koko ryhmän toimintana.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa katsotaan kieleen ja kulttuuriin liittyvien näkökohtien koskettavan jokaista varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta. Lasten kielen kehitystä, kielitaitoa ja valmiuksia pyritään tukemaan ja kehittämään varhaiskasvatuksessa monipuolisesta. (Opetushallitus 2022.)

Opettajan odotukset ovat keskeinen tekijä myös lasten oppimissaavutuksissa. Hyvä opettaja ottaa aktiivisesti vastuun lasten oppimisesta ja etsii tapoja, jotka auttaisivat lasta oppimaan. Kun opettaja suunnittelee opetusta, lapselle annettavia tehtäviä ja ohjeita, tulee lapsen mielenkiinnon kohteet ja oppimistavat olla keskiössä. (Eerola-Pennanen ym., 2022, s. 204.)

5.1 Erityispiirteitä maahanmuuttajien varhaiskasvatuksessa

Maahanmuuttajataustainen lapsi tarvitsee aikaa ja tukea, jotta pääsee sisään vieraaseen kieliympäristöön ja kulttuuriin. Siksi päiväkodin aloituskin tulee suunnitella huolellisesti. Lapsen on hyvä saada rauhassa tutustua uuteen ympäristöön ja hänen tulee saada tuntea olonsa tervetulleeksi ja turvalliseksi, vaikkei hän ymmärtäisi kaikkea. Esimerkiksi vasta tämän jälkeen uuden kielen oppiminen voi käynnistyä. (Halme, 2011, s. 86.)

Eerola-Pennanen ym. (2022, s. 199, 201-202) mukaan moninaisen lapsiryhmän kohtaamisessa ja opettamisessa tarvitaan keskustelua siitä, millä tavoin opetustilanteet suunnitellaan ja toteutetaan, jotta lapsille syntyisi kokonaisvaltainen oppimisen kokemus. Esimerkiksi lapsille tulisi hankkia kaikki ne resurssit, jotka ovat heille välttämättömiä. Tällöin lapset voivat käyttää kaiken oman potentiaalinsa oppimiseen. Resurssit sisältävät materiaaliset resurssit, kuten opetussuunnitelmat, oppikirjat, erilaiset välineet ja materiaalit sekä taloudellisen tuen. Oppimisprosessin tueksi on hyvä saada houkuteltua esiin lasten kyvyt, lahjakkuudet ja voimavarat. Näillä tarkoitetaan lasten äidinkielen, kulttuurin ja kokemusten näkemistä lasten lahjakuutena ja voimavarana. Pahimmassa tapauksessa lasten valtakielen puutteellinen osaaminen voidaan nähdä pelkästään oppimista haittaavana tekijänä.

Kieli ei ole pelkästään oppimisen ja kommunikaation väline, vaan kulttuurin olemassaolon ja yhteisöön kuulumisen väline, sekä keskeinen osa ihmisen identiteettiä. Myös lasten välillä kielitaidolla on osuutta myös lasten keskinäisten suhteiden muodostamisessa. Jos maahanmuuttajataustaisella lapsella on sujuva suomen kielen taito, osallistuminen lapsiryhmän sosiaaliseen toimintaan on luontevaa ja tilanteittain vaihtelevaa kuten kaikilla lapsilla. Toisaalta yhteisen kielen puute ei muodostu esteeksi suhteiden solmimiselle ja leikille. (Eerola-Pennanen, 2022, s. 236.) Maahanmuuttajataustaiset lapset, joilla on sama äidinkieli ja yhteinen kulttuuritausta, leikkivät keskenään puhuen omaa äidinkieltään (Eerola-Pennanen, 2013, s. 127).

Varhaiskasvatuksessa olevat lapset huomaavat esimerkiksi eroja ihmisten ulkonäössä, tekevät havaintoja kulttuureista, kulttuurien välisestä kanssakäymisestä sekä huoma-

vat erot arvostuksissa. Nämä pohdinnat voivat tulla aikuisten tietoon. Varhaiskasvatuksessa kasvattajilla ja opettajilla on suuri merkitys lapsille, sillä he voivat ottaa aktiivisemmän roolin esimerkiksi yhdenvertaisuuden edistämässä ja eriarvoistumisen vähentämässä. (Eerola-Pennanen ym., 2022, s. 200.)

Hongon & Mustosen (2020) tutkimusartikkelissa tarkasteltiin varhaiskasvatuksen toimijoiden kokemuksia monikielisydestä. Tutkimus perustuu monikielisessä ryhmässä työskentelevän henkilöstön kyselyaineistoon. Aineistosta ilmenee, että monikielisten perheiden vuorovaikutuksessa saattaa tulla haasteita, kun esimerkiksi käsitteet ovat itsessään vaikeita; toisinaan apua vuorovaikutukseen tarjoavat materiaaliset resurssit, kuten kuvat. Selkeät ohjeet ja rutiinit sekä johdonmukaisuus niiden noudattamisessa ovat tukeneet arjessa kaikkia osapuolia. Hukka & Lepikko (2020, s. 27) kuvaavat haasteeksi tutkimuksessaan, joka käsittelee varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia S2-lasten osallisuuden tukemista, että osallisuuden tukemista hankaloittaa materiaali puute, kuten esimerkiksi kuvakorttien puutteellisuus sekä sen, ettei valmista materiaalia S2-lasten osallisuuden tukemiseen ei ole tarjolla.

Halmen & Vatajan (2011, s. 24) mukaan käsitteet ja kielen kehitys kulkevat käsi kädessä. Kaikki lapset oppivat värit ja muodot suurin piirtein saman ikäisenä. Osa käsitteistä onkin helppoa siirtää toiseen kieleen, kun taas osa käsitteistä on vaikea siirtää ja ne saattavat aiheuttaa sekaannusta. Esimerkiksi värien kirjo voidaan jakaa eri kielissä eri tavoin. Suomen kielessä värit vihreä ja keltainen on erotettu toisistaan, kun taas joissain kielissä niitä kuvaa yksi sana.

5.2. Vieraskieliset lapset paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa

Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman (2022, s. 56-7) mukaan varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti monikielisten ja vieraskielisten lasten kieli- taidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä. Suomen tai ruotsin kielentaidon kehittymistä edistetään tavoitteellisesti kielellisten taitojen ja valmiuksien osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia käyttää ja omaksua suomen tai ruotsin kieltä toisena kielenä monipuolisissa vuorovaikutustilanteissa ja oppimisympäristöissä. Suomen virallisten kielten, suomen tai ruotsin kielten, omaksumisen lähtökohtana on arkielämän konkreettinen

kieli ja sen ilmaisuvaranto. Kielen ymmärrys- ja tuottamistaitojen kehittyminen kytkeytyvät toisiinsa. Lapselle pyritään järjestämään tilaisuuksia käyttää ja omaksua myös omaa äidinkieltään. Niin oma äidinkieli kuin suomen/ruotsin oppiminen toisena kielenä rakentavat pohjaa lasten toiminnalliselle kaksi- ja monikielisyydelle. Oppimisympäristö varhaiskasvatuksessa muokataan esimerkiksi toimintaa ja tiloja kuvittamalla sellaiseksi, että se tukisi eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kotiutumista, sekä suomen kielen oppimista. Varhaiskasvatuksessa pyritään luomaan sellaisia leikki-tilanteita, joihin voivat kaikki lapsen osallistua ilman sujuvaa kielitaitoa. Lisäksi lasta kannustetaan käyttämään suomen tai ruotsin kieltä.

Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman (2022, s. 56) mukaan ensisijaisesti lapsen perheellä on vastuu lasten oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä. Perhettä tullaan tukemaan lapsen oman kielen ja kulttuurin säilyttämisessä. Molemmiin puoliin ymmärrys varmistetaan tarvittaessa käyttämällä tulkkia huoltajien kanssa käydyssä keskustelussa.

Osa lapsista tutustuu suomen/ruotsin kieleen ja suomalaiseen kulttuuriin vasta aloittaessaan varhaiskasvatuksen. Varhaiskasvatus tukee lapsen kotoutumista yhteiskuntaan Suomessa. Lapsen huoltajille kerrotaan suomalaisen varhaiskasvatustoiminnan sisällöstä, tavoitteista ja menetelmistä. Lapsen huoltajien kanssa tullaan keskustelemaan perheen kielellisestä ympäristöstä, kielivalinnoista, monikielisten ja -kulttuuristen identiteettien muodostumisesta sekä äidinkielen tai -kielten kehityksen vaiheista ja merkityksestä. (Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, s. 57.)

Kun maahanmuuttajataustainen lapsi aloittaa Kankaanpään varhaiskasvatuksessa, käydään lapsen huoltajien kanssa aloituskeskustelu mahdollisimman pian, jossa tulkkia käytetään tarpeen mukaan. Keskustelussa käydään läpi myös lapsen ja perheen kulttuuria ja katsomusta koskevat asiat. (Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, s. 57.)

6 KUVALLINEN OPAS

Tekemäni toiminnallisen opinnäytetyön konkreettisessa tuotoksessa, kuvallisessa oppaassa tulee olemaan helposti ymmärrettäviä kuvia esimerkiksi päivärytmistä ja vaa-
tetuksesta. Oppaan kuvat ovat osin itse otettuja, mutta myös Papunetin kuvapankkia
tullaan hyödyntämään oppaassa.

6.1. Kuvilla kommunikointi

Kuvilla kommunikointi lukeutuu avusteiseen kommunikointiin. Kielelliselle tasolle
siirtyminen edellyttää oivallusta siitä, että esineille ja asioille on merkki. (Huuhtanen,
2012a, s. 16.) Erilaisia helposti ymmärrettäviä kuvia on nykyään saatavilla hyvin ja ne
ovat muokattavissa. Esimerkiksi Papunetissä (www.papunet.net) on kuvapankki, josta
voi ilmaiseksi käydä valitsemassa ja tulostamassa erilaisia kuvia. (Huuhtanen, 2012b,
s. 58-59.)

Kuvakommunikoinnilla tarkoitetaan kuvien käyttöä puheen ja sanattoman viestin-
nän rinnalla. Kuvia voidaan käyttää vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin tukena,
vaikka kuvien merkitykset eivät olisi vielä selviä lapselle. Kuvat saavat merkityk-
sensä näissä kommunikointitilanteissa, ja sen jälkeen niitä voidaan käyttää ilmai-
sun välineinä viittamaan kuvan esittämään asiaa. Kuvien avulla voidaan jäsentää
toimintaa esimerkiksi pukeutumis- tai leikki-tilanteissa. Lisäksi kuvien avulla voi-
daan tukea keskustelua, jäsentää päiväjärjestystä ja helpottaa ajan hahmottamista.
Kuvista voidaan koota myös erilaisia kuvakansioita. (Aivoliitto n.d.)

7 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Vilka (2021, s. 31-32, 34) määrittelee toiminnallisen opinnäytetyön vaihtoehdoksi
tutkimustyyppiselle opinnäytetyölle. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla itsenäinen

kokonaisuus, joka vastaa johonkin ammatillisesta käytännöstä nousevaan tunnistettuun tarpeeseen. Se voi olla myös käytännöistä lähtevää kehittämistoimintaa. Kehittämisen toiminnallinen kohde valitaan koulutusohjelmaan ammatillisten sisältöjen mukaisesti sekä työelämän kanssa yhteistyössä. Samalla tekijän tulee pohtia, miten tavoiteltava tuotos ja siihen liittyvä prosessi palvelee opiskelijan asiantuntijaksi kehittymistä. Valmis tuotos ja opinnäytetyön kirjallisen osuus yhdessä näyttävät, kuinka opiskelija soveltaa ja erittelee ammatillisia ja tutkimuksellisia tietoja ja taitoja ongelmanratkaisussa, vaihtoehtojen asettelussa, valinnoissa ja ratkaisuissa sekä miten tekijä arvioi kokonaisuutta omaan ammattialaan käytäntöjen tuntijana.

Tekemäni projekti tulee olemaan toiminnallinen opinnäytetyö ja sen tuotoksena on konkreettinen tuotos, kuvallinen opas lapsille. Airaksisen ym. (2022, s. 13) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön lopputuotoksena voi olla esimerkiksi käytäntöjä sujuvoittavia ohjeita, oppaita ja esitteitä.

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä ja se voi olla esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje, opastus tai ohjeistus. Tärkeää toiminnallisessa opinnäytetyössä on, että siinä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Lisäksi sen tulisi olla työelämänlähtöinen, käytännönläheinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja alan tietojen ja taitojen hallintaa osoittavaa. (Vilkka & Airaksinen, 2003, 9-10.)

7.1 Projekti

Projektityön tarkoituksena on saavuttaa jokin selkeä tavoite, joka voi olla toiminnallinen, taloudellinen, toteutettava tai toimintaa muuttava tavoite. Tavoite projektille on aina ennalta määritelty. Projektissa asetettu tavoite pyritään saavuttamaan työllä, jonka tekemistä kutsutaan projektityöksi. Projektin toteutuksessa on olemassa suunnitelma, ja sitä ja projektin toimintaa ohjataan johdetusti ja suunnitelmallisesti. Lisäksi projektin etenemistä ja tuloksia seurataan ja kontrolloidaan. Ominaista projektissa on, että sille on asetettu aikataulu ja päättymispäivä ja sille asetetaan aikataulu ja reunaehdot.

Projektille tärkeä määrittävä seikka on, että projekti on aina ainutkertainen. (Kettunen, 2009, s. 15–16.)

7.2 Tutkimushaastatteluna teemahaastattelu

Vilkan (2021, s. 76, 122, 124, 126) mukaan laadullisissa tutkimusmenetelmillä toteutetussa tutkimuksessa tutkimusaineistoa voidaan kerätä monella tavalla ja monesti tutkimusaineisto kerätään haastatteluna. Teemahaastattelu on mahdollisesti yleisimmin käytetty tutkimushaastattelun muoto. Teemahaastattelusta voidaan käyttää myös nimittystä puolistrukturoitu haastattelu. Teemahaastattelussa poimitaan tutkimusongelmasta keskeiset teemat tai aiheet, joita tutkimushaastattelussa on tärkeää käsitellä tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Tutkimushaastattelun aikana ei ole merkitystä teemojen käsittelyjärjestyksellä. Tavoitteena on, että kaikista teemoista vastaaja voi antaa oman kuvauksensa ja haastatteluteemat on käsitelty luontevassa järjestyksessä vastaajan kannalta; haastateltava voi valita ensimmäisen teeman mistä lähdetään liikkeelle. Lisäksi haastattelijan tehtävänä on huolehtia, että haastateltava pysyy asetetuissa teemoissa.

7.3 Opinnäytetyön eteneminen

Toive lapsille suunnatulle oppaalle tuli loppuvuodesta 2021 Kankaanpään kaupungin Hongon päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajalta. Kankaanpään Honkajoella sijaitsevassa Hongon päiväkodissa on paljon vieraskielisiä lapsia, jotka ovat joko työperäisiä maahanmuuttajia, sekä alkuvuodesta 2022 Ukrainan sodan alkaessa sotaa paenneita ukrainalaisia turvapaikanhakijoita.

Lupa opinnäytetyölle saatiin keväällä 2022. 24.5.2022 pidettiin teemahaastattelu, missä haastateltiin päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajaa Sari Myllymäkeä lapsille suunnatun oppaan sisällöstä. Haastattelu nauhoitettiin. Haastattelussa nousi teemoja oppaalle, jotka ovat kuvallisia päiväkodin arjesta, kuten päivärytmistä, ruokailuista ja vaatetuksesta eri vuoden ajoille. Oppaan lukijoiden kohderyhmä ovat lapset, joten osuudet ovat yksinkertaisia.

Opas sisältää kuvallista materiaalia esimerkiksi sopivasta vaateuksesta ulkoiluun ja päivärytmistä. Lapsille suunnatussa oppaassa kuvat ovat helpoimpia ymmärtää ja olisi tärkeää, että lapsi voisi tutustua oppaaseen yhdessä vanhempansa kanssa. Lisäksi opas on tekstitetty suomeksi, venäjäksi ja englanniksi. Oppaita tullaan jakamaan kaikille päiväkotilapsille, mutta ensisijaisesti sen tarkoitus on tukea varhaiskasvatuksen aloitusta.

Opinnäytetyötä ja opasta työstettiin aina vuoden 2023 alkuun niin kirjallisen osuuden kuin oppaan osalta. Koko opinnäytetyöprosessin ajan aina tutkimussuunnitelmasta opinnäytetyön viimeistelyyn asti perehdyttiin teoriaan ja pyrittiin hankkimaan luotettavaa ja asianmukaista aineistoa teoriaosuuteen.

Oppaaseen tekijä käytti päiväkodilta saamiaan kaupungin laatimia kuvia, papunetin kuvia sekä itse otettuja kuvia esimerkiksi vaateuksesta. Päiväkodin työntekijältä saatiin myös kuvia oppaaseen. Opas tallennettiin sähköiseen muotoon, jolloin sitä voidaan muokata tarvittaessa.

7.4. Oppaan vastaanotto

Oppaan valmistuttua se lähetettiin Hongon päiväkodin henkilökunnan arvioitavaksi ja kommentoitavaksi. Vastaanotto oli positiivinen. Henkilökunta oli tyytyväinen lopulliseen oppaaseen. Ennen tätä oppaaseen tehtiin palautteen perusteella pieniä korjauksia ja muutama lisäys sen sisältöön. Korjattu opas luovutettiin sähköisenä Hongon päiväkotiin ja sitä voidaan tarpeen mukaan muokata edelleen.

7.5. Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Opinnäytetyönä valmistui konkreettinen opas päiväkodin aloituksesta ja sen käytännöistä, jota tullaan jakamaan Hongon päiväkodissa lapsille. Oppaasta hyötyy niin lapset kuin heidän perheensä. Samalla se auttaa myös henkilökunnan työtä. Käyttökokemusten ja palautteen perusteella tullaan saamaan kuvaa oppaan toimivuudesta päiväkodin aloituksen ja arjen helpottamisen suhteen niin lasten, heidän perheensä kuin henkilökunnan kannalta.

Opinnäytetyön ja varsinaisen oppaan laatiminen kesti pitkään ja jos se olisi valmistunut aiemmin, olisi kokonaisuuden kannalta ollut hyvä saada juuri tietoa ja kokemuksia lapsilta ja heidän perheiltään oppaan käytettävyydestä. Mielenkiintoista olisi ollut myös saada palautetta henkilökunnalta oppaan käytettävyydestä.

7.6. Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössä on pyritty noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Opinnäytetyössä raportoidaan opinnäytetyön työstämisen vaiheet. Vilka (2020, s. 71) määrittelee, että hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää tekstissä avoimuuden noudattamista ja vastuullisuutta, rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta sekä tarkkuutta. Lähdekritiikin kannalta opinnäytetyössä on pyritty käyttämään laadukkaita ja monipuolisia lähteitä.

8 POHDINTA

Tekemäni opas on niin kielellisesti kuin kulttuurillisesti työväline päiväkotiin. Tuoreessa Maaseuduntulevaisuudessa julkaistussa artikkelissa ukrainalaislähtöinen Sergeyeva tuo ilmi eroavaisuuksia suomalaisen ja ukrainalaisen lapsiperhe-elämästä ja päiväkodin eroavaisuuksista. Esimerkiksi hän tuo ilmi, että Ukrainan päiväkodissa ei ole normaalia antaa lapsien leikkiä kuralätäköissä ja kertookin artikkelissa vaatetuksesta, mitä Suomessa käytetään, kuten kumisaappaista, kumihousuista ja kumihanskoista, jotta lapsi pysyy kuivana ja lämpimänä. (Hämäläinen, 2023.) Suomessa vakituisesti asuvien vieraskielisten määrä on kaksinkertaistunut 11 vuodessa ja vuonna 2022 Suomessa asui vakituisesti 495 992 äidinkieleltään vieraskielistä henkilöä (Tilastokeskus 2023). Tämän perusteella mahdollisesti vieraskielisten lasten osuus kasvaa varhaiskasvatuksessa ja sen myötä on perusteltua edelleen kehittää työvälineitä lapsille, heidän perheilleen ja henkilökunnalle.

Suomessa on neljä vuodenaikaa ja ne eroavat toisistaan huomattavasti. Pukeutumisen tarve myös vaihtelee vuodenaikasta riippuen ja vaatetuksella on merkitystä, että lapsi voi viettää ulkona aikaa esimerkiksi lämpimästi tai kastumatta. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (2021) mukaan alle kouluikäisten lasten liikuntasuosittelun lasten tulisi liikkua monipuolisesti joka päivä vähintään kolmen tuntia. Suosituksesta kaksi tuntia pitäisi olla reipasta ulkoilua tai kevyempää liikuntaa, kuten kävelyä tai keinumista. Suomalaisessa päiväkodissa ulkoillaan ja ollaan pihalla leikkimässä paljon, jolloin myös saattaa täytyä päivittäinen liikuntasuosituksen määrä. Siksi myös lapsen vaateetuksella on merkitystä päiväkodin arjessa ja siitä on helppo antaa selkeä ohjeistus juuri esimerkiksi tekemässäni oppaassa.

Varhaiskasvatuksen suuret lapsiryhmät, ryhmän koostumus ja melu saattavat hidastaa ja heikentää suomen oppimista (Halme, 2011, s. 92). Siksi olisi hyvä saada jakaa materiaalia ennen päiväkodin aloitusta perheille, jossa vanhempi voi käydä lapsen kanssa rauhassa päiväkodin arkeen liittyviä asioita läpi omalla äidinkielellä. Laaditussa oppaassa on myös vastine suomenkieliselle sanalle. Oppaan avulla lapset voivat oppia kuvamateriaalin avulla myös sanoja.

8.1. Ammatillinen kehittyminen

Opinnäytetyöprosessi on ollut tulevaan ammattiin syventävää varsinkin perehtyessä vieraskielisten kontekstiin varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön laatiminen vaati perehtymistä tietoperustaan sekä yhteistyötä tilaajan kanssa ja niiden avulla saatiin aikaiseksi käytäntöä kehittävä ja tukeva ratkaisu, opas lapsille päiväkodin aloittamisesta. Opinnäytetyöntekijällä on käytännön kokemusta päiväkotityöskentelystä vieraskielisten lasten kanssa ja koki itsekin myös, että opas on hyödyllinen varhaiskasvatuksen kaikille lapsille ja on avuksi päiväkodin arkeen, strukturiin, sujuvoittaa siirtymisiä ja pukeutumisia. Erityisesti lasten sään- ja vuodenaikamukaisiin vaatetuksen valintaan opas on hyvä.

9 JATKOKEHITYSEHDOTUKSIA

Tehdyssä oppaassa on kielinä suomen lisäksi englanti ja venäjä. Jatkossa voidaan arvioida, onko tarpeen lisätä enemmän kieliä oppaaseen. Lisäksi lapsille suunnattuja oppaita eri ikäisille voitaisiin tehdä ja näissä tuoda näissä ilmi lapselle sopivalla tasolla, mitä esimerkiksi tietyn ikäiseltä voidaan jo odottaa, kuten esimerkiksi pukemistilanteet.

Mikäli opas nähdään toimivaksi apuvälineeksi päiväkodin aloitukselle, voidaan se ottaa käyttöön muissakin Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatusyksiköissä. Opasta voidaan myöskin muokata edelleen tarpeen mukaiseksi. Vanhemmilla on aiemmin noussut toive, että kotiin jaettaisiin oppaita varhaiskasvatukseen liittyen. Myös vanhempien, lasten ja henkilökunnan palautteen mukaan opasta voidaan muokata.

Oppaasta voitaisiin laittaa esille vuodanajan mukainen ohjeistus vaatetuksesta esimerkiksi näyttille päiväkodin kulkuoven viereen, josta lapset ja vanhemmat huomaavat sen helposti. Oppaan sisältöä voidaan välittömästi ilman sen suurempia töitä ottaa tämä käyttöön, ja opinnäytetyöntekijä meinaakin olla yhteydessä ehdotuksesta päiväkotiin.

LÄHTEET

Alila, K., Costiander, R., Junnila, N., Kahiluoto, A. & Rehn, C. (2020). Opetushallitus. Turvapaikkaa hakevat ja paperittomat lapset sekä S2/R2 -opetus varhaiskasvatuksessa. Raportit ja selvitykset 2020:24. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/turvapaikkaa_hakevat_ja_paperittomat_lapset_seka_s2_r2_opetus_varhaiskasvatuksessa.pdf

Airaksinen, T & Vilkka, H. (2003). Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki. Tammi.

Airaksinen, T., Kostamo, P. & Vilkka, H. (2022). Kirjoita itsesi asiantuntijaksi. Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Art House Oy.

Aivoliitto (n.d.) Kuvat arjen tukena. <https://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kehityksellinenkielihairio/vinkkeja-arkeen/kuvat/#70812166>

Alahonko, P. & Sääntti, M. (2022). Maahanmuuttajaperhe varhaiskasvatuksessa, Kuvallinen opas vuorovaikutuksen tueksi. [AMK-opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202203243949>

Alasuutari, M., Fjällström, S., Karila, K & Ruutiainen, V. (2022). Erileistuvat ja samanlaistuvat kunnat lapsiperheiden palveluympäristöinä. Teoksessa P. Eerola, K. Repo, M. Alasuutari, K. Karila & J. Lammi-Taskula (toim.), Lastenhoidon ja varhaiskasvatuksen monet polut. Lasten, perheiden ja politiikan näkökulmia. Gaudeamus.

Eerola-Pennanen, P. (2022). Kulttuurin monimuotoisuus. Teoksessa P. Eerola-Pennanen (toim.), Valloittava varhaiskasvatus. Vastapaino.

Eerola-Pennanen, P. (2013). Yksilönä vaan ei yksin: lapset minuuden muodostajina päiväkodissa [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYU. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5143-6>

Eerola-Pennanen, P., Koivula, M. & Siippainen, A. (2022). Varhaiskasvatus valloittaa. Teoksessa P. Eerola-Pennanen (toim.), Valloittava varhaiskasvatus. Vastapaino.

Eerola-Pennanen, P., Lipponen, S. & Turja, L. (2022). Yhdenvertaisuus ja moninaisuus. Teoksessa P. Eerola-Pennanen (toim.), Valloittava varhaiskasvatus. Vastapaino.

Eerola-Pennanen, P., Raittila, R. & Vuorisalo, M. (2022). Johdatus varhaiskasvatukseen. Teoksessa P. Eerola-Pennanen (toim.), Valloittava varhaiskasvatus. Vastapaino.

Halme, K. (2011). Maahanmuuttajataustaisten lasten kielikasvatus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Teoksessa Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Tammi.

Honko, M & Mustonen, S. (2020). Miten monikielisyys ja kielitaitoiset toimintatavat koetaan varhaiskasvatuksessa? Varhaiskasvatuksen tiedelehti. <https://journal.fi/jecer/article/view/114145/67344>

Hukka, S. & Lepikko, V. (2020). Varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia S2-lasten osallisuuden tukemisesta [kandidaatin tutkielma, Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202012078575>

Huuhtanen, K. (2012a). Mitä kommunikointi on? Teoksessa K. Huuhtanen (toim.), Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa. Kehitysvammaliitto, oppimateriaalikeskus.

Huuhtanen, K. (2012b). Merkit ja merkkijärjestelmät. Teoksessa K. Huuhtanen (toim.), Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa. Kehitysvammaliitto, oppimateriaalikeskus.

Hämäläinen, J. (2023). Maaseudun tulevaisuus. Suomalaisten lasten touhut järkyttävät ukrainalaisia – Galyna Sergejeva kertoo perheensä uudesta arjesta somessa: ”Katsokaa, kuinka onnellisia he ovat!” <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/336a9357-8c33-469f-bbf4-970f4c402548>

Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma (2022). Haettu 18.1.2023 osoitteesta https://www.kankaanpaa.fi/wp-content/uploads/2022/06/Kankaanpaan_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma_2022_pdf.pdf

Kanninen, K & Sigfrids, A (2012). Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. PS-kustannus.

Kettunen, S. (2009). Onnistu projektissa. (2., uudistettu painos). WS Bookwell Oy.

Korhonen, M (2019). Päiväkoti alkaa. Tervetuloa! Opas varhaiskasvatukseen siirtyvän lapsen vanhemmille. Suomen vanhempainliitto. https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2021/06/Paivakoti-alkaa-tervetuloa_verkkoversio-2021.pdf

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018. Lapsi aloittaa päivähoidon. <https://www.mll.fi/vanhemmille/vinkkeja-lapsiperheen-arkeen/lapsi-aloittaa-paivahoidon/>

Opetushallitus. (2022). Kielten rikas maailma – materiaali. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kielten-rikas-maailma-materiaali>

Opetus- ja kulttuuriministeriö (n.d.). Varhaiskasvatuspalvelut. Haettu 10.4.2022 osoitteesta <https://okm.fi/varhaiskasvatuspalvelut>

Opetushallitus (n.d.). Mitä on varhaiskasvatus. Haettu 10.4.2022 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Sandberg, E. (2021). Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. PS-kustannus.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (2021) Liikuntasuositukset. Haettu 1.4.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitsemus/liikunta/liikuntasuositukset>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (n.d.). Maahanmuutto ja kulttuurinen ominaisuus. Käsitteet. Haettu 23.4.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/kasitteet>

Tilastokeskus (2022). Varhaiskasvatukseen osallistui 230 600 lasta vuonna 2021. Haettu 24.4.2023 osoitteesta <https://www.stat.fi/julkaisu/ckwd9j2c8fbpq0c53mhrob1za>

Tilastokeskus (2023). Vieraskielisten määrä kasvoi lähes 38000 henkilöllä. Haettu 24.4.2023 osoitteesta <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8lprraorr20dut5a0tywm5>

Varhaiskasvatustilasto 13.7.2018/540 muutoksineen. Haettu 1.10.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022). Helsinki: Opetushallitus. Haettu 1.12.2022 osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_1.pdf

Vilka, H (2020). Akateemisen lukemisen ja kirjoittamisen opas. PS-kustannus.

Vilka, H (2021). Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PS-kustannus.

Vilka, H (2021). Tutki ja kehitä. PS-kustannus.